

PLAGIAT – Det svenska akademiska systemets principer, sett från Öllsjö's ringa höjd

Plagiat innebär att kopiera annans text eller idé, utan att genom att ange källa visa vem som är ursprunget till texten eller idén. I akademiska sammanhang anses detta som en av de stora synderna. I alla fall officiellt. Och inte minst när det gäller studenterna.

Idag har vi tillgång till avancerade sökprogram som vi använder för att granska studenters arbeten. En sådan sökning gav en gång, när jag arbetade på högskolan i Halmstad, en indikation på två meningars plagiat i en uppsats på närmare 80 sidor. Jag rapporterade, som sig bör, och Högskolan i Halmstad gav straffet, en månads avstängning, till studenten. Låt oss kalla principen att vara hård, omedelbar, tydlig och icke ursäktande gentemot plagiat för ***Halmstadsvärdet***.

Enligt min erfarenhet, vilket tycks stämma med annan erfarenhet (Honig och Bedi, 2012), återfinns inte ***Halmstadsvärdets*** princip när det gäller lärarna. Under mina tidiga år i den Lundensiska akademien förekom upprepade plagiatproblem med en lärare vid Lunds företagsekonomiska institution. Alla kände till det, alla pratade om det, det var en offentlig hemlighet. Man försökte informellt korrigeras plagiatörens beteende. Tills man fann plagiat i avhandlingen. Då genomfördes en utredning. Men ingen disciplinnämnd, ingen officiell anklagelse, inget officiellt straff. Det gav en onekligen en förnimmelse av Kafkas Processen. Det som därefter hände var att plagiatören bytte anställning. Sannolikt på inrådan av institutionen. Låt oss kalla principen att hantera plagiat med tissel och tassell, informella påtryckning, inga officiella uttalanden och informella straff för ***Lundaprocess***.

Plagiatören fick anställning på Högskolan i Kalmar. Och tycks där ha gjort ett förtjänstfullt arbete. Jag frågade den dåvarande prefekten för Ekonomihögskolan, som då även ansvarade för Kalmardelen, om man i Kalmar granskade hans publikationer, mot bakgrund av det repetitiva plagierandet han tidigare uppvisat. Prefekten tittade förvånat på mig och sade att man inte hade övervägt en sådan åtgärd. En tolerant, förlåtande och förtroendefull attityd uppvisade man. Senare anlätade också Högskolan i Kalmar och därmed också Linnéuniversitetet efter fusionen, en professor som under sin tid i Stockholm hade publicerat ett plagiat i en editerad metodbok. Denna professor är en av huvudtalarna vid det seminarium som avhålls i Växjö den 14:e mars 2013, med titeln: Entreprenörskap och forskning i samhällets tjänst. Toleransen för plagiatörer tycks ha spridit sig till Linnéuniversitetet. Låt oss denna spridning till trots kalla principen för att anställa plagiatörer för ***Kalmartolerans***.

Jag rapporterade nyligen en kollega för plagiat, då han för sju år sedan hade kopierat en artikel på engelska, publicerad i en tyskt förlagd bok, till sitt modersmål och publicerat plagiatet i en editerad volym. Kollegan var då anställd på annat universitet än där han nu är anställd, Högskolan i Kristianstad. Högskolan i Kristianstad följde inte ***Lundaprocess***-principen, utan utredde plagiatet föredömligt och kom fram till att det var plagiat till 80%. Emellertid beslutade man att inte dela ut någon sanktion, d.v.s. man tillämpade inte principen ***Halmstadsvärdet***. Tvärtom kanske, då kollegan just nu står i begrepp att bli professorsbefordrad.

Då vi nu tycks ha funnit en ny princip för att hantera plagiat, dristar jag mig att citera från den utredning man lät göra: ”Av utredningen framgår att den text det är fråga om i allt väsentligt utgörs av översättningar av och kompileringar av material som återfinns i offentligt tryck, t.ex. i offentliga utredningar och rapporter, och publicerats i ett sammanhang som i första hand handlar om internationella jämförelser. I den form texten presenterats, förefaller det inte finnas något syfte att ge intrycket av att författaren gör anspråk på vetenskapliga resultat eller en vetenskaplig prestation. Snarare förefaller texten vara ett läromedel av förhållandevis elementärt slag. Det måste därför ifrågasättas om plagiatet har förekommit i samband med forskning i den mening som avses när man pratar om vetenskaplig oredlighet”(Mags Law Firm, 2013)

Plagiat är således inte vetenskaplig oredlighet då den skrift man plagierar bedöms vara av ringa vetenskapligt värde. Det är inte handlingen som avgör, utan objektet man plagierar. Låt oss därför kalla för **Kristianstadsredlighet** principen att plagiat är förvisso plagiat, men det kan inte rendera något straff om det plagierade är av ringa vetenskapligt värde.

Kristianstadsredlighet skapar onekligen en gråzon för plagiat, men torde också skapa en minst sagt olycklig policy för bedömning av lägre akademiska arbeten, speciellt enklare kursarbeten, men även kandidatarbeten och kanske även magisterarbeten. Dessa är ju sällan några större vetenskapliga verk, utan utgör oftast en ”...kompilering...” av litteratur. Med **Kristianstadsredlighet** som princip skulle därmed enklare arbeten kunna vara plagiat, men samtidigt inte föranleda någon bestraffning.

Till dessa principer skall läggas det jag erfarit som plagiatorrapportör, vilket stämmer överens med en annan kollegas erfarenhet från sin rapportering, att risken för ett socialt pris ligger sällan på den plagierande, utan på rapportören. Plagiatören är det synd om, det är en hedersknyffel som strävar och ligger i, och blott är utsatt för min aggression. Jag har omtalats som illojal, med en dold agenda riktad mot plagiatören, och med sannolikt inte rent mjöl i egen påse. Det finns således sanktioner gentemot den som rapporterar lärares plagiat. Däremot har jag inte erfarit några organisatoriska incitament för att rapportera. Låt oss kalla denna moraliskt upp-och-nervända värld av sanktion och incitament för principen om **rapporteringsstraffet**.

Det torde framgå av min redogörelse att jag inte understödjer **Lundaprocess**-principen, då jag här har redogjort tydligt och klart, med full offentlighet. Jag är därför beredd att – återigen - drabbas av Linnéuniversitetets tidigare så tydliga repressaliemaskineri mot de som vågar ifrågasätta av universitet omhuldade och beskyddade personer. Jag visste om principen om **rapporteringsstraffet**, och bär därför nu de sanktioner som det innebär. Jag har rapporterat här och jag undviker platser, t ex ovan nämnda seminarium, då jag inte omfattas av **Kalmartoleransen**. Jag är förvisso beredd att förlåta, men först efter att plagiatören tydligt och offentligt redogjort för sin gärning, ångrat sig och tagit sitt straff. Innan det har skett är en plagiatör en plagiatör.

För mig gäller **Halmstadsvärdet**, men inte bara som princip för studenter, utan för alla, för licentiater, doktorer, docenter, professorer och studenter. Jag värderar inte den plagierade texten, utan avsikten och den verkliga handlingen, att ta från annan och påskina att det är mitt.

Kristianstadsredlighet är för mig otänkbart som princip. Stöld är stöld. Stjäl du en liter mjölk, är det stöld, även om mjölken är skämd. Det är handlingen, inte objektet, som avgör det etiskt förkastliga.

Låt därför ingen tveka om min inställning. Jag försvarar det jag anser är goda akademiska normer. Däri ingår stark respekt för intellektuell egendom, vilket bl a yttrar sig i att aldrig, **ALDRIG!** acceptera plagiat, oavsett det vetenskapliga värdet på det man stjäl. Inte en rad av plagiat tolererar jag hos mig själv eller hos andra, oaktat deras akademiska rang.

Inte minst är det viktigt för mig, som kursansvarig för Civilekonomernas examensarbete, att vara tydlig gentemot studenter; plagiat tolereras inte. Som professor är det också viktigt att hävda att vi lärare skall vara mästare och föredöme, och därför alltid gå först i ledet bland de som försvarar intellektuell egendom. Att lärare aldrig kan misstänkas ens överväga plagiat, än mindre göra det. Och när någon förtappas, när någon slår in på plagiatets väg, då gäller **Halmstadssvärdet**, att organisationen och alla slår obönhörligt till, med tydlighet och med full offentlighet.

Öllsjö den 2 mars 2013

Sven-Olof Yrjö Collin

Professor i företagsekonomi vid Linnéuniversitetet med inriktning på bolagsstyrning och redovisning.

Referenser

Honig, B. och Bedi, A. (2012) The fox in the hen house: A critical examination of plagiarism among members of the Academy of Management. *Academy of Management Learning & Education*, Vol. 11, No. 1, pp. 101-123.

Mags Law Firm, 2013, Promemoria av den 18/1 2013. Diarienummer saknas, men skrivelsen borde kunna rekvireras från Högskolan i Kristianstad, då den utgör underlag för deras beslut.